
La crisi del sistema

Progressa el món com creïen els pensadors moderns, des de Hume fins a Marx? O la història és un etern retorn, una roda que gira fent sempre el mateix camí, com predicaven els filòsofs antics i el seu admirador alemany, Nietzsche? Durant molt de temps, veient com Sastre queia en l'oblit més absolut, com s'ensorrava el Mur de Berlín i com desapareixien les temptacions totalitàries de dretes i d'esquerres a Europa, vaig viure, optimista, de la il·lusió que aquesta vegada sí que ens apropàvem de debò a una mena de fi de la història i que emergia un món potser perfecte però al capdavant raonable.

Ara ja no n'estic segur. És cert: la plaça Catalunya avança cap a la normalitat. Però del monument a Francesc Macià encara en pengen les restes del cartró amb què els *indignats* van decidir rebatejar-lo com a monument a Buenaventura Durruti. La manca de memòria històrica (no vull creure que hi hagi hagut cap mala fe) fa estremir. Al capdavant, Durruti va ser el líder faista que, després de dedicar bona part de la seva vida a atracar bancs a Espanya i a Sud-amèrica, es va instal·lar definitivament a Catalunya, on el juliol del 1936 va imposar la seva llei i la del seu sindicat sobre el poder legítimament constituït de la Generalitat i va emparar, fins a la seva mort uns mesos després, tots els passejers revolucionaris que acabaven amb un tret al cap del "passejat" de torn al nostre país.

Amb els *indignats* i els seus valors tornen tots els fantasmes del passat. Hi ha l'intel·lectual francès que s'adreça –amb el to que ja gastaven els pensadors i tertulians del país veí durant les guerres carlines i a cavall de la darrera guerra civil– al poble espanyol i a la seva generositat eterna, aquella generositat que fa tan bonic quan es vesteix de sang a la plaça de toros. Hi ha els acadè-

CARLES BOIX

PROFESSOR, UNIVERSITAT DE PRINCETON

mics indígenes que, en nom de la justícia universal, poden tornar a viure una segona o tercera joventut, just quan els tocava el darrer tomb en la seva vida professional, oferint articles, cartes i discursos irresponsables. Ens volen convèncer que el sistema (capitalista) està en crisi. I que, entre tots plegats, construïran una nova democràcia, una democràcia real, amb uns instruments adequats a les tecnologies comunicatives del segle XXI.

De la crisi del capitalisme i de les contradiccions internes ja en va parlar el jove Marx al seu *Manifest comunista*. Fa més de cent cinquanta anys que tots esperem que les seves profecies apocalíptiques es compleixin. ¿No és un termini de temps prudent per enviar una teoria inútil al calaix dels mals endreços? ¿No seria millor que ens concentréssim en coses més substancials? De la democràcia real, l'únic que en sabem és que no sabem què és. La darrera vegada que la gent qualificava la paraula *democràcia* amb adjectius ho feia, val la pena recordar-ho, per parlar de la "democràcia orgànica" i la

"democràcia popular". De democràcia, però, només n'hi ha una: la que es fa a les eleccions, als referèndums i als Parlaments. Fora d'això, no hi ha salvació. Si existís cap altra cosa, ja l'hauríem inventat entre tots perquè hem estat experimentant, des de la Il·lustració o molt abans, amb tota mena de sistemes, alguns amb resultats terribles.

Espanya té aquestes coses. Porta a dins un neguit profund: vol salvar el món. I, per això mateix, veu sempre crisis sistèmiques a cada cantonada. La veritat, però, és que l'únic que ha de fer és salvar-se a si mateixa. I, per salvar-se, el millor que pot fer és copiar el futur: imitar els països, endreçats i industrials, del nord d'Europa. Mentre l'Estat espanyol encoratjava una bombolla immobiliària immensa, les economies europees es posaven a to en competitivitat i reformaven l'estat del benestar per enfortir-lo. Excepte el sector financer, els sectors econòmics espanyols (de la construcció a la química) a penes han crescut en productivitat en els darrers quinze o vint anys. A Holanda, Suècia i Alemanya, en canvi, la productivitat dels sectors exportadors ha augmentat entre un cinquanta per cent i un cent per cent. Per això la seva crisi ha estat tan pacífica. I per això tot aquest discurs espanyol de crisi sistèmica els sembla absurd i, com a molt, romàntic.

El moviment dels *indignats* és una gran mala notícia per a Catalunya. El nostre país es debat, no sé si amb gaires forces, entre formar part, amb els sectors econòmics brillants que encara li queden, de l'Europa carolíngia o ser una província d'Espanya. El discurs dels *indignats* amenaça d'empènyer-la cap a la segona i el seu moviment eternament cíclic entre l'especulació i el populisme. Tinguem-ho present a l'hora de prendre partit: la seva victòria convertiria una crisi conjuntural en una llarga decadència.

**El millor que pot fer
Espanya és oblidar-se
de salvar el món i imitar
les reformes dels països
del nord d'Europa**
